

Zdi se, da se je kar nekaj pomembnih francoskih pisateljev in pisateljic 20. stoletja v svoji zreli dobi lotilo pisanja neke vrste avtobiografskih del. Če jih omenim samo nekaj - Proustovo Iskanje izgubljenega časa, Otroštvo Nathalie Sarraute in Gidovo doslej še neprevedeno delo *Si le grain ne meurt*. Mednje pa lahko zagotovo prištejemo tudi nekoliko manj znano nedokončano trilogijo *Labirint sveta* francosko-belgijske pisateljice Marguerite Yourcenar. Avtorica, ki je zlasti znana kot prva ženska članica znamenite Francoske akademije, se v svojem delu sistematično loteva življenj svojih prednikov; v *V pobožen spomin* po materini, v *Severnih arhivih* po očetovi strani, še nepreveden tretji del *Quoi ? L'éternité* pa govori o njenem skupnem življenju z očetom po materini smrti. Severni arhivi so bili v slovenščino prevedeni leta 2010, letos pa smo končno dobili tudi prevod prvega dela trilogije.

Čeprav naj bi delo vsebovalo avtobiografske elemente, pa ta klasifikacija morda ni najbolj ustrezna. Bralec, ki misli, da drži v rokah pripoved o avtoričinem življenju, se je pošteno uštel. Že res, da je pripovedovalka prvoosebna, kot pritiče avtobiografskemu romanu, a avtorica o sami sebi pove izjemno malo, dejansko v svojem romanu ne igra glavne vloge. Kadar se pojavi, pa večinoma razlaga o svojih obiskih preživelih sorodnikov oziroma krajev, ki so pomembni za družinsko zgodovino, ali pa s svojega stališča komentira dogajanje. Prav tako je tudi v obeh preostalih delih trilogije, čeprav pričakujemo, da bo o sebi govorila vsaj v tretjem romanu. A tudi tam je poudarek bolj ko ne na drugih, in sicer na očetu in njegovem življenju; šele nekje bolj proti koncu končno izvemo tudi nekaj o njej. V kolikor pri Marguerite Yourcenar obstaja avtobiografskost, je to kvečjemu v prednikih, ki so na nek način omogočili njeno existenco. Do njih ima sicer ambivalenten odnos; po eni strani dejstva o materi Fernande pozna le kot »hladno resnico iz šolskega učbenika« in o svojih starih starših ve manj kot o materi Juana Avstrijskega ali o Baudelairu. Po drugi strani pa priznava, da je to polovica tega, iz česar je narejena, med sabo in sorodniki neumorno išče razne povezave, ki bi ji lahko povedale kaj več o njej sami, saj so predniki, kot pravi, »edina brv med tem otrokom in menoj.« Kljub povedanemu ostaja slog nekoliko čustveno distanciran od dogajanja, jezik je hladen in razumski, na čase pa celo ironičen.

Roman *V pobožen spomin* je razdeljen na štiri dele, ki bolj ko ne sledijo neki krožni logiki, saj se začnejo in končajo z avtoričinim rojstvom in smrtjo njene matere (Porod in Fernande). Osrednja sklopa sta posvečena materinim belgijskim prednikom vse od davnega leta 1366, a se med seboj stilno nekoliko razlikujeta. Obhod po dvorcih večinoma temelji na preverjenih zgodovinskih virih kot so arhivi in kronike, v katere se je avtorica vestno poglobila, zato se seveda ne more izogniti določeni suhoparnosti. Del je za povprečnega slovenskega bralca še toliko bolj mučen zato, ker gre za povsem konkretni kulturni in zgodovinski kontekst, ki nam je v našem prostoru malo manj poznan. Prevajalka je to sicer delno rešila z uvedbo opomb na koncu knjige, a kljub temu pustijo nekatera poglavja v Obhodu nekoliko preveč dolgočasen in faktografski vtis.

Na drugačen način pa se Marguerite Yourcenar loteva tretjega dela romana z naslovom *Popotnika na poti k večni krajini*, kjer gre za psihološki portret dveh starih stricev, Octava in Fernanda »Rémoja« Pirmeza. To ji omogočajo njune obsežne korespondence, literarna dela, dnevnik in refleksije entuziastičnega pisatelja in misleca Octava ter nekatera znana zgodovinska dejstva o njiju. Poglavja so torej avtoričina montaža (kot tudi sama prizna na začetku), kjer poskuša »popotnika« iz globin pozabe zopet privleči na plano kot prava človeka iz mesa in krvi.

Kakšno je torej razmerje med »resničnim« in »izmišljenim« v romanu? Gre za delo, ki se zelo očitno poskuša posluževati čim bolj objektivno preverljivih dejstev (avtorica se je raziskovanja svojih korenin lotila sistematično in natančno), vendarle pa faktografske okvire povsod tam, kjer ni na voljo dovolj podatkov, napolni s fikcijo. Zdi se, da ji je morda več do eksaktnosti kot pa do resnice, ki je, kot pravi, »izmuzljiva in nestanovitna«. Eksaktnosti v tem smislu, da poskuša svoje sorodnike začutiti in jih umestiti v duh njihovega zgodovinskega časa. Obravnava jih kot klasične literarne junake; kot omeni nekje v romanu, jih tako kot domišljijske osebe napaja iz

lastnega bitja.

V povezavi s povedanim se avtorica dotika tudi nekaterih bolj metafizičnih vprašanj. Medtem, ko poskuša s pomočjo pisem, predmetov, kronik, in arhivov izbrskati čim več, se hkrati zaveda njihove materialne minljivosti; človeška individualnost, ki jo po njegovi smrti simbolizirajo in ohranjajo, se s te materialne perspektive kaže kot nekaj izjemno neobstojnega in krhkega. Po drugi strani pa fascinira občutek lastne pomembnosti, ki ga ima vsako bitje, zaradi katerega se vsaka še tako neznatna eksistenca kljub svoji minljivosti zdi svojevrsten fenomen. V romanu tako kot polnokrvna bitja zaživijo na videz povsem povprečne osebe, ki so ostale pozabljene v svojem času.

Zarja Vršič

{fshare id=1364}